

PERVİZ

CELAL NURİ İLERİ

Çeviri ve Sadeleştirme: Merve Köken

© KARAKARGA YAYINLARI - 453

*Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü,
telif hakkı sahibinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.*

PERVİZ

Celal Nuri İleri

Türk Edebiyatının İlk Fantastik Novellası

Genel Yayın Yönetmeni: Mustafa Kutlukhan Perker

Üretim Koordinatörü: Semran Karaçayır

Editör: Neslihan Perker

Çeviri ve Sadeleştirme: Merve Köken

Kapak Tasarım: Sedat Gösterikli

Sayfa Düzeni: Tuğçe Ekmekçi

1. Baskı: Şubat 2024

ISBN: 978-625-8360-71-4

*İmtiyaz Sahipleri: Destek Yapım Prodüksiyon Dış Tic. A.Ş.
KaraKarga Yayınları, Destek Yayınları'nın alt kuruluşudur.*

Yayıncı Sertifika No. 43196

Adres: Abdi İpekçi Cad. No. 31/5

Nişantaşı / İstanbul

Tel. (0 212) 252 22 42

Faks: (0 212) 252 22 43

 karakarga.com info@karakarga.com

 [karakargayayinlari](https://www.facebook.com/karakargayayinlari) [karakargayayinlari](https://www.instagram.com/karakargayayinlari)

 [karakargayayin](https://twitter.com/karakargayayin)

Baskı: Deniz Matbaa Mücellit

Adres: Maltepe Mahallesi Hastane Yolu Sokak

No. 1/6 Zeytinburnu - İstanbul

Tel. 0 212 613 30 06

Matbaa Sertifika No. 48625

İÇİNDEKİLER

Celal Nuri İleri (1882-1938).....	7
Önsöz.....	9
PERVİZ	15
O YİNE HEP O	17

Celal Nuri İleri (1882-1938)

1882 yılında Gelibolu'da doğan yazar, babasının görevi dolayısıyla çeşitli yerlerde çocukluğunu geçirdi. İlk eğitimini taşra mekteplerinden ve özel hocalardan aldı. Galatasaray Sultanisi'nde aldığı lise eğitiminin ardından Mekteb-i Hukuk'ta yüksek öğrenimini tamamladı. Avukatlık yapsa da asıl ününü gazetecilik mesleği ile yakaladı ve Le Courrier d'Orient, Jeune Turc, İctihad, Tanin, Hak, İkdam Hürriyet-i Fikriyye gibi yayın organlarında makaleler yayımladı. İlk başta Âti olarak bilinen İleri gazetesini yayın hayatına kazandırdı. Çeşitli ülkelere gidip oralarda yaşadığı deneyimleri de kaleme alan yazar Kuzey Kutbu'nu gören ilk Türk unvanının da sahibi oldu. 1919 senesinde Son Osmanlı Meclisi'nden Gelibolu mebusu seçilen Celal Nuri ölene dek siyasetle ilgilendi. 1921 senesinde İngiliz işgalciler tarafından Malta'ya sürgün edildi. Malta sürgününden döndükten sonra, dört dönem TBMM'de milletvekilliği yaptı. Pozitivist düşünceleri nedeniyle döneminde büyük eleştiriler olsa da yazmaktan hiç geri durmadı. Kitapları ve binlerce makale ile Türkiye aydınlanmasında önemli roller edindi.

Eserleri: *Taç Giyen Millet, Ahir Zaman, Türk İnkılâbı, Kadınlarımız, Kutup Musahebeleri, Şimal Hatıraları, Kara Tehlike, Harpten Sonra Türkleri Yüksel-*

telim, İttihâd-ı İslâm ve Almanya, İlel-i Ahlâkiyemiz, Hâtemü'l-Enbiyâ, Havâic-i Kanuniyemiz, Tarih-i İstikbal, Yeni Alfabe ve İmlâ Dersleri, Hiç Bilmeyenlere Türkçe Alfabe ve Hece, Vatandaşlık, İştirak Etmediğimiz Harekât: Tarih-i Osmanî ve Keşfiyat, Rönesans ve Reform Harekâtı, Târîh-i Tedenniyât-ı Osmâniyye, Perviz, Ölmeyen, Merhume.

Önsöz

Kayıp Kitaplar Kütüphanesi ile basıldığı dönemde okuyucusu ile buluşup Latin alfabesine geçiş sürecinden sonra unutulmuş kitapları XXI. yüzyıl okuru ile buluşturmaya devam ediyoruz. Bu süreç devam ederken ilgi çekici konulara değinmek de seçtiğimiz kitaplarda aradığımız en önemli özelliklerden biri. Elbette eserin içeriğine hâkim olmadan aktarım sonrası XXI. yüzyıl okuru için dikkat çekici olup olamayacağı konusunda bilgi sahibi olmayarak işe başlıyorum. Bu nedenle bir işe başlamadan evvel epeyce bir kaynak taraması yapıp, en azından isimlerini ilgi çekici bulup kaydettiğim eserlerin bir kısmını okuyor, duruma göre aktarımını yapıp yapmamaya karar veriyorum. Bu defa Celal Nuri İleri'nin Perviz adlı novellasını Latin alfabesine aktarmayı uygun buldum. Çünkü eserin gerek çeviri aşamasında gerekse sadeleştirilmesi aşamasında (dili epey ağır olduğu için sadeleştirdikten sonra zihnimde tam olarak oturdu) şaşkınlığımı gizleyemedim. Çünkü eser daha önce edebiyatımızda ele alınmamış bir konuyu daha önce işlenmemiş bir şekilde aktarıyordu.

Eserin yazarı olan Celal Nuri İleri ismine, bu dönem hakkında çalışan herkes gibi ben de aşındım. Hatta daha önceden de ilk kez bizim yayımlamış oldu-

ğumuz *Canvermezler Tekkesi* Celal Nuri İleri'ye ait *İleri* gazetesinde tefrika edilmişti. Pek çok makale yazmış, Pozitivizm'den Darwinizm'e Türkiye Cumhuriyeti aydınlanmasına kadar birbirinden farklı alanlarda eserler vermiş bir kanaat önderi olan Celal Nuri İleri, edebi yönüyle çok öne çıkmamış bir isim. Yazarın edebi eserlerinin bir kısmı daha önce de seçki olarak okuyucuya sunulmuş. Ancak *Perviz*'in müstakil bir eser olarak basımı ve sadeleştirilmesi gerçekleştirilmemiş. Pek çok kişi bu eserden haberdar değil. Ben *Perviz*'in Latin alfabesine aktarımını yapmadan evvel sanatçının diğer romanlarını da tarama fırsatına eriştim. *Ölmeyen* ve *Merhume* isiminde iki romanın, isminden beklediğim verimi içerikte alamam da *Perviz* benim açımdan büyük bir sürpriz oldu ve fantastik bir novella ile -hatta edebiyatımızın ilk fantastik novellası diyebileceğim bir eser- karşılaşmış oldum. Yazarın siyasi göndermelerle yüklü bir anlatıyı yüzük metaforu ile harmanlayıp okuyucuya sunması, dönemi açısından oldukça büyük bir cesaretin ürünü. Üstelik bunu yaparken ilahi kudretten yola çıkarak iktidar ve erk gibi konulara değinerek tehlikeli sulara yüzüyor. Hem de 1916 senesinde! Öte yandan o dönemde bizim edebiyatımızda fantastik bir eser kaleme almak da edebiyat çevrelerinin hedef tahtasına oturtulma nedeni. Çünkü modern Türk edebiyatı meydana getirilirken fantastik, korku vb. türlerin kabul görmesi uzun zaman almış. Bu durumu biraz açmak gerekirse zaten roman, modern hikâye vb. türler edebiyatımıza Tanzimat Fermanı'nın ilanı sonrasında girmiş türler. Tanzimat fermanı toplumda topyekûn bir değişim yaratmak için bir fırsat adeta. Hem toplumsal

hem yönetimsel hem askeri hem de sanatsal pek çok değişimin yaşandığı bir süreçte geçmişle bağların koparılması yeniliğin benimsenmesi açısından oldukça önemli. Dönemin en önemli edebiyatçılarından Vatan Şairi Namık Kemal'in Celal Mukaddimesi başta olmak üzere pek çok makalesinde de dile getirdiği en önemli husus edebiyatın ayaklara yere sağlam basan özelliklere sahip olması, öğretici olması ve toplumu yönlendirecek gte olması. Dolayısıyla "koca karı masalları"ndan bahsetmenin edebiyatımızda gelişme ve dönüşüme engel olduğu düşünülüyor. Namık Kemal'in bu görüşüne daha sonra pek çok kişinin katıldığı ve bu doğrultuda eserler verdiği düşünülürse fantastik, korku, bilim kurgu gibi türlerin edebiyatımızda geç popülerleşmesi oldukça normal. Neticede "yeni" olan bir evren yaratılmaya çalışılmış. Eskiyle olan bağların tamamen koparılmasıyla bu evrenin kurulacağına inanılmış. Esasında bizim edebiyatımızın fantastiğe ve korkuya dayalı sağlam kökleri var. Masallar, halk hikyeleri hatta şiir geleneğimiz bile bu fantastik öğeleri içerisinde barındırıyor. Bugün Türk halk bilimi araştırmacılarının büyük bir zevkle çalıştığı ve ortaya çıkardığı cin, peri, dev, gulyabani gibi karakterler kültürel zenginliğin bir yansıması. Hatta daha da geçmişe gidildiğinde Türk mitolojisinin içeriğinin de fantastik anlatılarla örülü olduğunu ve bu fantastik anlatıların da toplumda önemli rol oynadığını söylemek mümkün. Destan geleneğinin en eski anlatı türlerden biri olduğu düşünülürse ne söylemeye çalıştığım daha iyi kavranacaktır. Bütün bunların çok değerli kültür hazinelerimiz olduğunu bugün yadsınamamız mümkün değil. Ancak dönemin şartları-

na bakıldığında Tanzimat'tan sonraki sanatçıların Namık Kemal'in öngördüğü biçimde hareket etmesini de anlayabiliyorum. "Öteki" olarak adlandırabileceğimiz fantastik, korku, bilim kurgu gibi türlerin, edebiyatımızda yerleşik hale gelmesi her ne kadar gecikmiş olsa da bazı eserlerden bahsetmeden geçemeyeceğim. Bunlardan birincisi Giritli Aziz Efendi'nin *Muhayyelât* adlı eseri. Bana kalırsa modern edebiyatımızda hem roman türü açısından çok önemli bir deneme hem de fantastik romanın öncüsü. Giritli Aziz Efendi geçmişten beslenen yeniliğe de göz kırpan bu eseri yazarken ne kadar önemli bir alana kaynaklık edeceğinin farkında mıydı acaba? Muhakkak değildi, ancak döneminde belki de susturulan sesi son dönemde gerektiği biçimde yankılanır hale geldi diye düşünüyorum. Bu alanda Ahmet Mithat Efendi'nin de çabalarından bahsetmemek olmaz. Özellikle *Dünyaya İkinci Geliş* adlı romanı, türün ilk denemelerinden olması açısından anılması gereken eserlerden biri. Gerek Cumhuriyet sonrasında gerekse günümüzde bu alana katkı sağlayan pek çok önemli isim mevcut. Ancak söz konusu Cumhuriyet öncesi ise çok önemli bir ismi anmadan geçmek olmaz diye düşünüyorum. *Efsuncu Baba*, *Gulyabani*, *Cadı*, *Mezarından Kalkan Şehit* gibi eserleriyle fantastiği kendine has üslubuyla harmanlayan; halk inançlarını ve dilini edebiyatına malzeme yapmakta herhangi bir sakınca görmeyen (üstelik o dönemde herkes bu tarza mesafeliyken) Hüseyin Rahmi Gürpınar'dan bahsetmemek olmaz diye düşünüyorum. Eserlerin sonunda olaylar rasyonel bir sonuca ulaşsa bile eser süresince yaratılan atmosfer, sadece heyecanı üst mertebeye taşımakla kalmamış aynı

zamanda edebiyatımızda yeniliğe açılan yolda önemli adımlar atılması için öncülük edilmiştir. Dolayısıyla bu sanatçıların attığı minik adımlar ilerleyen süreçlerde büyük atılımlara kaynaklık etmiştir.

Cumhuriyet öncesi fantastik edebiyatımız açısından hâl böyle iken ufak tefek girişimler arasında Perviz gibi bir eserin meydana getirilmiş olması bana kalırsa büyük bir devrim niteliğinde. Eserin yazılış amacı daha çok Pozitivist düşüncenin önemini dile getirmek ve iktidar sahiplerini yermek de olsa, ele alınan konunun bu denli farklı bir üslupla kurgulanması fantastiğin kapılarını Türk edebiyatı açısından sonuna kadar aralamış gibi görünüyor. 1916'da İstanbul Zarfet Matbaası'nda yayımlanan devrim niteliğindeki bu novellayı* size sunmak için aracılık etmekten memnuniyet duyuyorum.

Merve KÖKEN

Aralık 2023

E.N: *Avrupa'da öykü ve romanın gelişimini etkileyen, gerçekçi ve yergili bir anlatımla yazılmış sağlam yapılı kısa anlatı.

PERVİZ

Perviz'i kendime ithaf ediyorum. Çünkü ben oyum. Sen de o olabilirsin. Binaenaleyh kâinata zaten başka biri olmadığından zaruri olarak şiirimi bana, sana, ona takdim etmek mecburiyetindeyim.

O YİNE HEP O

Manzum olmayan şiirim

Yanmayan Adası'nın tepeleri dağları daima ezeli ve ebedi dumanlarla sislerle ve bulutlarla örtülüydü. Adanın güneyinde kalan sahildeki kumluk, dünya var olduğundan beri hiç kimsenin ayak basmadığı bir yerdi. Taş kırıntıları ve işe yaramaz deniz enkazından ibaret bu gizemli yerde, dünyanın yaratıldığı günden beri kimse dolaşmamıştı. Hiçbir akıl sahibi buradan okyanusun, gökyüzünün, özellikle karşıdaki korkunç, sonsuz karın manzarasına dalmamıştı. Kısacası şu garip kader, asla bu güzelliği görmeye mazhar olamamıştı. Manzaranın cansız ruhu, bu talihsizliğe gözyaşlarına boğulup ağlarken tepenin arkasından kalın bir kürke bürünmüş; genç ve süslü, gayet düşünceli yüzüyle dalgın biri çıktı. Üzerinde oturacak, istirahat edecek bir taş aradı. Böyle bir yeri birkaç dakika inceledikten sonra bir kayanın aralığına girdi. Biri hâkim ve baskıcı kısacası maddi özelliklere sahip, diğeri şair ve yaratıcı kısacası manevi yönü güçlü olan iki şahsiyet bu adamın vicdanında mücadelede idiler. Zavallının yüzünden belliydi.

Feveranlar, galeyanlar, heyecanlar, hicranlar dünyadan kaçan bu serserinin olanca rahatını kaçıyordu. Aynı zamanda kaba ve latif, yumuşak ve katı bir rüyadan uyanır gibi oldu. Başını kaldırdığı vakit manzarayı, dağları taşları daha iyi gördü. Böyle bir uyanıklık halinde iken karşısına gülümseyen bir yüzle biri çıktı. Bunu gören Perviz adama:

-Yahu sen kimsin? Sen ben misin? Yahut ben sen miyim? Karşımda sanki bir ayna varmış gibi ben sende kendimi görüyorum. Garip şey! Bu doğaüstü manzara beni korkutuyor da. Ne kadar acayip! Yalnız başım, vücudum, şeklim, görüntüm değil hat ta kıyafetlerim, kürküm, elimdeki değnek de aynı. Gözlerinin içine bakıyorum. Yine kendimi görüyorum. Tuhaf! Yüzümdeki ben de yanağımın üstündeki çizgi de kaşlarımın telleri de aynı. Sakın ruhlarımız da ortak olmasın! Ben bensem sen kimsin? Sen sen isen ben kimim? Kendimi benzerlerimden arınmış biliyordum. Hislerimde, ruhumda bir hastalık yok. Bir adamın kendinin aynısı görmesi ne garip şeymiş! Dünyada kimseye nasip olmayan bir görüş. Ey karşımdaki! Sana hitap etmeye utanıyorum. Bir insan kendi kendine, kendi şahsına, kendi kişiliğine söz söyleyebilir mi? Âlemde ben birçok şey aradım. Bazılarını buldum. Bir kısmını da bulmaya gücüm yetmedi, âciz kaldım. Fakat kendi kendimi şu durumda aramak aklımın ucundan geçmezdi. Zannetmem ki âlimler, filozoflar, şairler, hükümdarlardan hiçbirinin de aklına kendini görme fikri gelsin. Zihnimde bir karmaşa hissetmiyorum. Aksine,

her zamankinden farklı olarak aklımın tazelendiğini hissetmekteyim. Başımın içinde olan biteni âdeta görüyorum. Hayaletler benim aklımın matematiksel ve geometrik ciddiyetinin huzurunda yok oluyor. Öyle ise sen kimsin? Sen diyorum. Ne büyük hata! Yahut ne büyük sevap? Söyle ey sen! Yahut ey ben! Kendi kendinden gerçekleri gizleme, herhâlde sen bunun sırrını bileceksin. Ya da kişi zamirlerini değiştirelim. Ne olursa olsun ben bunun sırrını bileceğim. Eğer sen bana bunu söylemezsen veya ben bunu bana söylemezsem demek ki bir şeyi gizliyoruz. Gizleyen kimdir, gizleyen nedir? Söyle ey ben! Ey ben efendi! Sen kimsin? Yok yok sen kimsin? Neyim? Bu hadise karşısında dilim bile iflas etti. Zaten bilinmeyen bir zamiri ifade etmek için kelime yok ki. Çünkü o henüz bilinmemektedir. Fakat şu latifeler bir kenara sen kimsin? Nereden geliyorsun? Neden ben senden korkmuyorum? Veya sen benden korkmuyorsun? Burası neresi? Neden şu kutup tabiatında üşümüyoruz? Neydik, neyiz, ne olacağız? “O” ne olacaktır? Ah O! o! Onu ben senden kendimden de gizliyorum. O, odur. Her şey bana onu hatırlatır. O, nerededir? Sen ben olduğun gibi sakın o da benden ibaret olmasın! Söyle azizim rica ederim, söyle beni üzme.

Pervaz:

-Ben benim ve oyum. Zaten bundan başka ne olabilir ki? Ondan başka bir şey var mı ve olması mümkün mü? Burası da bildiğin bir yerdir. Ben seni görmeye geldim. Seni uzun bir müddet aradım

ve buldum. Sen nereye kaçarsan kaç. İstersen kutup dairesine kadar git. Öteki evrenini de bulursan oralara firar et. Ben seni yine ele geçiririm. Çünkü seni biliyorum. Sana, bilmekle kavuşmak mümkündür. Ben bir hatve* kadar bile yürümedim. Buna rağmen seni buldum, sen buradasın. Milyonlarca deniz kuşu güneşin yuvarlaklığını örtecek kadar bir karaltı meydana getiriyordu. Deniz sessiz sessiz ezeli dalgalanmalarına devam ediyordu. Dağın tepesindeki dumanlarda da bir hareket görülüyordu. İnsanlar âlemi burasını bütün bütün unuttuğu gibi burası da güneydeki çoşkulu dünyayı iyice unutmuştu. Hiçbir politika namussuzluğu, hiçbir borsa entrikası, hiçbir muharebe ve kavga, uykusuz hiçbir aile buranın sessizliğini ve huzurunu bozamazdı. Deniz kuşlarının aciz balıklarla, denizin dibindeki güçlü hayvanların zayıflarla olan çatışmasından başka hiçbir hareket gerçekleşmiyordu burada. Allah'a şükürler olsun ki bu çatışmalar da mert bir şekilde gerçekleşiyordu. Bu hayvanlar mücadelelerine asla ikiyüzlülük karıştırmıyorlardı. Bu teşebbüste ne diploması ne riya ne dalavere ne oyun vardı. Kuvvet kanunu olanca kuvvetiyle hüküm veriyordu.

Perviz ile Pervaz kol kola sahilde bir hayli dolaşırlar. Uzunca bir süre görüştüler. Bazen aynı fikirde buluştular bazen de sorunlarını halledemediler. Her halde, seviştiler ve anlaştılar. Gördüler ki dünya ve

* Silahlarda mermi çekirdeklerinin kendi ekseni etrafında bir tur dönmesi sonucu ilerlemiş olduğu mesafe.

onun içindeki her şeyde kendilerine göre ve kendilerinden başka yar yok. Onlar birbirlerinin aşığı oldular. Konuşma giderek kızışıyordu. Kutup çöllерinin o ıssız köşesinde bu iki arkadaş bağıra çağıra söylüyorlardı.

Pervaz

-Ben yerimi sana bırakacağım. Artık çekilmek istiyorum. Bu kadarı yeterli. Benim hayatım düşünme gücüm, ruhum, büyüklüğüm, ihtişamım kendim esrarım had ve hudut bilmeyen kudretim, hazinelerim, yaratıcılığımın sınırsızlığı hep senin olacaktır. Bugünden itibaren senin tılsımınla gerçekleşmeyecek hiçbir şey yoktur. Zamanı senin için öldürüyorum ancak mazinin özlemini çekmeyesin ve gelecek endişesi ile üzüntüye kapılmayasın. Sen nerede bulunmak istersen orada olacaksın veya oradasın. Mazinin hangi safhasını düzenlemek istenir? Yalnız bunu iyice düşün. Bu yeterli. Kâinatın efendisi kimdir? Biliyor musun? Sensin! Çünkü o bilinendir. Yükseklerin yükseğı kimdir anlamak ister misin? Sensin! Çünkü o, her kim bu makama talip olacak derecede yiğitliğe sahipse odur. Kâinatı sana vereyim mi? Bunu istiyor musun?

Şu sözleri söylerken Pervaz, gözlerini Perviz'e şiddetle yöneltti. Parmağındaki yüzüğü ona verdi. Bir telden diğerine geçen elektrik gibi olanca, güç ile birinin ruhu diğerine geçti. Pervaz'ın zaten Perviz'in cismi ve cesedi olan cismi de cesedi de ruhu gibi ona aktı. Bu eylem biter bitmez Perviz yalnız kaldığını

hissetti. Sonsuz kudretine sonunda sahip oldu. Bir fermanı ile her istediğini yapabilirdi. Şu kadar ki arkada bıraktığı hayat enkazına acıdı. Vücuduna acıdı. Kendi cenazesine ağladı. İnsanlığına ağladı. Hudutsuz kudretine karşı insanlığın aczine de bir yer bıraktı. Bu durumun da bir güzelliği olduğunu anladı. Düşündü ki şu alçak ve hor görülen, bencil ve aşağılık insanlığın hatta insanlığının vahşetinin bile tatlılığı yok değildi. Geçmişteki hayatını düşündü. Bir dakika sonra zamanları mahvedecekti. Ama önce bir kere vücuduna dokundu. Ne olursa olsun mazi- nin derinliği kalbinden çıkmıyordu. Biraz ağlamak istedi. Doğumundan “Yanmayan” a çıktığı dakikaya kadar ömrünü gözlerinin önünde bir daha tekrar getirdi. Ölmüş hayatı kendisini üzüntüye boğmaktan geri kalmadı. Fakat gittikçe kapladığı alan ve vücuduna karşı siniri büyüyordu. Onda pek cansız şeyler, sadece et ve yağ gördü. Kendisini kasap dükkânında asılmış etlere benzetti. Biraz daha derinlere baktı. Olanca maddi zehri gördü. Tikintisi görülür şekilde artıyordu. Fakat yine vücudunu defnetmeye razı olmuyordu. Bir kudretli anında büyük meleklerinden birini çağırdı. Meleğin kıvılcımlar gibi büyük ateşler saçarak yürüdüğünü görünce vücudundan bir hayli utandı ve onu bir perdenin arkasına aldı. Gerçekten de her isteği gerçekleştiriliyordu. Yavaş yavaş kendisini de görmeye başladı. Bir raddeye geldi ki kendisine ait olan bu alanın görülmemiş bir noktası, şahsiyetinin gökyüzüne atılmamış bir bakışı kalmamıştı. Gözünü kapattı. Zihninin içine giren, orada kendi-

sine yerleşen imkanlar dünyası, kendisine yerleşmiş ve buna iyice boyun eğmişti. Gördü, anladı, hissetti. Kesinlikle iman getirdi ki büyüklük ve ihtişamıyla bütün gökler ve yeryüzü ona boyun eğip aklının içine girmişti. Her şey oradadır. Hiçbir şeyi oradan başka yerde değildir. Ve olması mümkün değildir.

II

Gözünü açtığı vakit arzusu doğrultusunda donmuş *Yanmayan Adası*'nın dağları ve tepeleri yok olmuştu. Odasının lambaları yanıyordu. Bütün odası da güzel bir biçimde ısıtılmıştı. Masasının üzerinde evrakı, kitapları, mektupları, eşyaları darmadağın bir hâlde altüst duruyordu. Büyük yatağın içinde "o" "derin bir uykuya dalmıştı. Fakat Perviz'in henüz uykusu gelmediği için bir iki fıkra okudu. Bir de sigara yaktı. Gözden geçirdiği saçma sapan sözler uykusunu getirmişti. Acele ile soyunduktan sonra sevgilisinin yanına yatıverdi.

Kadın yarı çıplak uzanmıştı. Medeniyetin eşine rastlanmayan keşfi olan hiçbir sanayinin parlaklığı onun güzelliğini gölgeleyemezdi. O kadar doğal o kadar şeffaf bir uykuya dalmıştı ki yüzüne dikkatle bakılsa o anda gördüğü rüya görülebilirdi. Masum ruhu sanki billur gibi parlak vücuduyla temsil ediliyordu. Ya da vücudu ruhunun gölgesiydi. Ona bakan eğer bir basiret sahibiye, o vücuda bir cismin aynaya yansımaları gibi akıp giden ruhunun güzelliğini seyredebilirdi. Kısacası vücuduyla ruhu birleşmiş

bir hâlde yatıyordu. Perviz uzun süre bu manzara-ya bakakaldı. Dakikalarını, saatlerini unuttu. Hatta kendisini bile unuttu. Bu durum ilk başta azdı, ancak sonradan çoğaldı. Bir cazibe Perviz'i ona doğru çekiyordu. Bütün yaratılışın esrarı, var olmanın sebebi, insanlığın günahı, şiirin mahiyeti bir noktada toplandı. Perviz'in etkileyici gözleri de bir elektrik projektörü gibi bu noktayı bir nurlu ruh ile aydınlatmaktaydı. Bu levhanın karışında hiçbir gaile, hiçbir mesela kalmamıştı. Hatta Pervaz tarafından Perviz'e verilen kâinatı yönetme vazifesi bile unutulmuştu. Perviz'in bu zamanını geçirdiği vazifede tüm âlem canlı ve cansız tüm varlıklar kumandansız kalmıştı. Bitmez tükenmez, başlangıcı sonu olmayan âlemlerde, dünyanın nizamını sağlamakla görevlendirilmiş olan vekiller emir sahibinin yani Perviz'in öldüğü endişesiyle, onun dünyadaki sarayına kadar geldiler. Zavallı Perviz ne olduğunu ve kim olduğunu işte o zaman anladı. Hızlıca durumu idrak etti. Ve kâinat saatini bir kez daha kurdu. Kâinat saati işlemeye devam ediyordu. Perviz ise yine coşkun coşkun sevgilisini izlemeye koyuldu. Zaten bitmek tükenmek bilmeyen hatta her an çoğalan yaratıcılık gücünü kullanarak, o yatan mahlukun güzelliğini kesintisiz bir biçimde artırıyordu. Hiçbir dakika; zamanın silsilesi içinde hiçbir saniye geçmiyordu ki Perviz âşık olduğu kadının güzelliğine yeni bir güzellik, yeni bir nur, yeni bir cazibe eklemesin. Bu güzellikler geçmişteki güzelliklerle karışmasın. Dağdan düşen bir kar kütesinin yuvarlandıkça büyümesi ve en

sonunda büyük bir çığa dönüşmesi gibi gönülçelen bu sevgilinin seyrine devam edildikçe onun hatları asla değişmiyor, güzelliğine güzellikler eklenmeye devam ediyordu. Dünyanın cazibesinden kurtulup da daima mutlu ve kutsanmış olan bir ruhun mutlak boşlukta, cisimden bağımsız var olan boyutlarda attığı her adımda Güneş'i biraz daha büyük görmesi gibi Perviz de huzurunda ve hakimiyeti altındaki bu bedeni her dakika daha güzel görüyordu. Güzelliğin özgürce büyümesine, bu özgürlüğün gelişmesine izin vermiş oluyordu. Bu güzellik artışı öyle bir dereceye geldi ki ressamı yine kendisi olduğu hâlde eserinden ürktü. Sonsuz ülküsü, hudutsuz yaratma gücünü idrak edemiyordu. Akıl kalemi şaşalamaya başladı. İradesi ve gücü kafesi açık bulan bir kuş gibi uçup gitti. Huzuru bozulan Perviz bir an düşünceye daldı:

“Kudret ve mülk bana özgü imtiyazlardır. Fakat ben kendi eserim olan bu güzellik karşısında bu sonsuz gücümü irademi gereksiz kullanıyorum. Meğer sonu olmayan kudretin de lezzeti yokmuş. Ben şimdi, şu bana has olanları unutup da kıyafet değiştirerek yalnız bir gece için olsun şeklimi değiştirsem elbette daha bahtiyar olurum. Ey dünya ve dünyanın içindeki her şeyin fukarası, zahmet erbabı ihtiyaç sahipleri. Ne mesutsunuz ne zenginsiniz! Bir gayeyi elinizde buldurmaktasınız. Hâlbuki büyük vasıflara sahip olan ben ise buna sahip değilim. Ben heveslerden mahrumum. Çünkü gerçekleşmemiş bir hevesim, bir arzum yoktur. Kalmadı. Sizin en faki-

rinizin, en acizinizin yıkık kulübesiyle korku dolu sarayımı değiştirmeye istek doluyum. Taç ve tahtım zannetmeyin ki sizlerin kıyafetlerinden ve eşyalarından kıymetlidir. Kimseye muhtaç olmamak ve zenginlik beni boğuyor. Ben sizden biraz acizlik ve fakirlik diliyorum. Yok yok! Mutlak kudrete sahip olmak kadar büyük bir güçsüzlük olamaz.”

Perviz bu şekilde kendi kendine şaheserinin güzelliğinin huzurunda söyleniyordu. Baktı ki mevki müsait değil hemen yardımcı melek ve perilerini çağırıldı. Bütün ilmini ve gücünü onlara bıraktı. Mührünü de verdi. Hatta vücudunu da onlardan birine kullanması için vermekte sakınca görmedi. Artık herkes gibi her kul gibi insanlığının özgürlüğüne aciz ve şerefli varlığına kesinlikle sahipti. Kibri, gururu kalktı. O dalgalanan şahsının yerine ılımlı biri geçti. Eski günlerine dönmüştü. “Olimpos gibi Tanrılara özgü bir yerden aşağı inmenin de bir lezzeti varmış.” diye düşüncelere dalarken ondan bu görevi alan makam ve ululuk sahiplerinin de bazen mahlukatın arasına girip sarkıntılık etmelerine af ve merhametle baktı.

Tam kendi kendisiyle konuşurken kapı vuruldu. Dört beş kişi kapıda bekleyiyordu. Eyvah! Şurada uyuyan ve uyandırmaya kıyılmayan nur sahibi vücudu nasıl bırakmalı? Çaresiz biçimde aceleyle dönmek üzere kapıdan dışarıya çıktı. Bu dört adamdan biri Perviz'e Türk borçları üzerine oynanabilecek oyunlar için meydana getirilen bir heyete dahil olmasını teklif ediyordu. İkincisi yalana bulanmış bazı siyasi sırları kendisine ilettiler. Üçüncüsü de gelecekte

yapmayı planladığı cinayet için bir dava vekili arıyordu. Sonuncusu ise hafiyelik için gelmişti. Zavallı Perviz'in vücudu gene azap doldu. Kendisine söylenen gizli şeyler, sakinleşen kalbini yeniden tiksindirdi. Perviz'in insani işlerine bir acemilik gelmişti. Misafirlerini kovacağına felsefi düşüncelere girdi. Bir hayli süre söylendi. O söyledikçe muhatapları da ikna sanatındaki hünerlerini göstermeye çalıştılar. Tahminen iki saat uğraştıktan sonra onların iflah olmayanlar güruhundan olduklarını idrak etti. Hepsini de nezaketle kovdu, gittiler. Odasına gireceği esnada hizmetçi kız postacının getirdiği mektupları, evrakı verdi. Bir dert birikintisi, bir belâ silsilesi... Anladı ki böyle de huzuru bulamayacak. Yukarı âlem ne kadar yüksek ise aşağı âlem de o kadar alçak! Bütün bütün kudretini geri almaktan çekindi. Çünkü büyüklüğün de acısını tatmıştı. İnsanlık rütbesini de pek âdi buldu. İnsanlığın alçaklığına tutkun olmayacak şu kadar var ki kudretin esrarını bütün bütün teslim etmeyecek orta yollu bir iktidar elde etmeyi aklına getirdi.

Meğer Perviz bunları düşünürken güvenip de kendilerine mührünü verdiği vekilleri, dehşetli boyutta suistimallere girişmişler. Öyle bir hâl ki emir sahibi Perviz mührü istese ona mührü teslim etmeyecekler. O derece ki bu mahluklar bir kere hükmün lezzetini tatmışlar. Perviz can sıkıcı bir vesvese yaşadı. Korkusu giderek artıyordu. Bununla beraber önceden elde ettiği vasıfların kendisinde bıraktığı öfkeli tabiatıyla bir bağırды. Bir iki tokat da attı. Gizli

âlem bir korkuyla doldu. Bütün vekiller saf saf dizildi onun güçlerine itaat etmek zorunda kaldı. Yeniden Perviz'e boyun eğdiler. Perviz padişah gibi bir tavır alarak hepsini affederek, tecrübeli bir şekilde birine yalnız bir saat için hepsini yönetmesi yetkisini verdi.

III

Perviz güzelliğini günden güne artırdığı uyuyan sevgilisine:

-Ey kadın! Ey gayelerin anlamı! Bu mülk âleminde uçarken sana kavuşmak istedim. Bir yönüyle mutlak yöneticisi olduğum şu şan ve kudret âlemi şu büyük emaneti bıraktım. Herkes huzurunda titriyorken senin eşliğine vardım. Ben de orada titriyorum. Kendi elimle seni resmettiğim ve süslediğim hâlde seni uyandırmak, senin masum uykunu bölmek benim için mümkün değil. Senin şimdi kapalı duran gözlerini saf yetkimle kardığım nurdan meydana getirdim. Hâlbuki onlar tarafından bakılmak şerefine mazhar olmak için bile o siyah gözlerini uyandıramıyorum. Güzel bir rüya görüyorsun. Tavrından belli. Tebessümün sayesinde inci gibi dişlerin belli oluyor. Onların mucidi de benim. İnce, manidar dudaklarını görüyor musun? Onları da ben yarattım. Hoş kokusu ve bir kelimesi ile cansız cisimlerin bile dile gelmesini sağlayacak olan ağzından haberin var mı? Onu da ben çizdim. Kaşlarındaki delirtici manayı anladın mı? Onları da ben tahlil ettim. Fakat eyvah! Ben buseye susamış olan dudaklarımı se-

nin dudaklarımı senin dudaklarına dokundurmaya cesaret edemiyorum. Dünyadaki talihi ve içindeki bütün vahşi yaratık ve insanları yok edecek kudrette sahibim. Fakat senin uykunu bölme konusunda kendimde cesaret göremiyorum. Tabiat kanunları bile benimle yarışmaya cüret edemez. Fakat nedendir bilinmez, ben senin tatlı huzurunda kendimden âcizini göremiyorum. Seni seviyorum fakat olanca sevgimin kabiliyetini sana gösteremiyorum. Çünkü ayağının toprağına köle olan ben, yanında onu da unutuyorum. Sen benim misin, ey ruhun gizi! Seni gördükçe hayallerimden ziyade hayallerimin mahsulünün daha parlak daha mükemmel daha büyük olduğunu anlıyorum. Senin ihtişamının altında ben kendime ihtiyaçlarımı karşılarım. Ey sonsuz aşkım! Sakın uyanma! Sakın kendini benim sevgime bırakma. Sakın yalvarışlarımı kabul etme. Sakın, sana olan hitaplarıma cevap verme lütfunda bulunma. Benim gökyüzündeki tahtıma zaaf gösterme. Seni gökyüzünün en yüksek tepesine yerleşmiş görmeyeyim. Yalvarıp yakarmalarımı yerine getirmek suretiyle beni seni beklemekten alıkoyma. Ey gayelerin gayesi! Ey güzel kadın! Uyanık ol ve bir meleğin kanadının en uzun tüyünü o güzel vücuduna yerleştir. Uç, daima uç, sonsuz zaman devam ettikçe uç! Uzayda zaman sürdükçe uç. Ben de seni takip edeyim. Arkandan koşayım fakat sevgilim Allah aşkına sakın yakalanma! Ebedi firarında sakın yavaşlama! Sen koş ben sana kavuşamayayım. İşte sana böyle sahip olmak istiyorum.”

Çok eski zamanlardan beri lanetlenmiş bir şahıs Perviz'e düşmanlık besliyordu. Her nerede bulsa her ne yapsa ona gülümser fakat hain gözleri ile bakar her zaafından istifade etmek isterdi. Her işine mutlaka vesvese verirdi. Bu pek küçük bir mahluktu. Bedeni gibi boyu da kısaydı. Yaşı pek belli olmaz, kuru esmerce, asabi hatta hastalıklı öksürüklü daima hâlimden sıhhatinden şikayetçi bir adamdı. Satranç oynar gibi ihtiyatlı söz söyler, hiçbir şeye itimat etmez daima esrardan bahsederdi. Nasıl geçindiği ne ile meşgul olduğu belli değildi. Zengin midir, fakir midir; âdil midir kötülük düşünen biri midir belli değildi. Bu hususta çarpık dedikodular dönüp dolardı. Fakat bu habis adamın bir de inkâr edilemez, karşı konulamaz bir cazibesi vardı. Birçok kişi onun nasıl alçak bir adam olduğunu bildiği hâlde yine sohbetinden, arkadaşlığından, onunla vakit geçirmekten keyif alırdı. Her sözü zehirli bir iğne ucuna benzerdi. Fenalık kendisi için en önemli zevklerin başında gelir, bu onun için bir güzellik mükafatı niteliğindedir. İşsiz kaldığı zaman hayli azap duyar kuruntular yapar, hileler uydurur, yalanlar düzerdi. Perviz hazretleri herkesten çok bu rezilin beğenilmeyen hâl ve hareketlerini bilirdi. Bununla beraber onun yalan dolan dolu sözlerini dinlemekten de pek gizli bir haz duyardı. Bu şeytanlık sahibi adam dünyada mümkün ve hayali ne kadar suç varsa hepsine girer ve bir kahramanlık gösterdiğini anlatırdı. Bu adamın ismini söylemeyi unuttuk: Abdülehrimen. Yapmış olduğu en garip ve çok zor muamma şu olmuştu. Perviz,

Pervaz tarafından yeryüzünün hükümdarlığı için görevlendirildiği günden beri doğal olarak hayırlara vesile olmak sıfatı için çalışıyordu. Gerçekten de Perviz olanca gücünü hükümetinde hayırlı olma esasını ve yüceliğini kendine görev edinmiş ve bu doğrultuda çalışmıştı. Ne kadar fenalık, münasebetsizlik, hastalık, fakirlik, zorluk bununla beraber feci facia varsa hepsini yok etmek için gerekli önlemleri aldı; önemli yöneticilere gerekli kanun ve layihaları çıkarttırdı. Ölüm aleyhinde de bazı güçlü tedbirler almayı düşündü. Kendisinin mizacı ve huyu böyle olmasına rağmen bir türlü Abdülehrimen'i bir türlü huzurundan kovamıyordu. Her ziyaretinde bu mel'un misafir başka bir şekilde başka şekilde görünmek yolunu biliyordu. Yaptığı fenalıklar neticesi olarak kötü şöhreti ortalığa saçılınca saraydan içeriye girebilmek için vücudunu da kıyafetini de değiştirirdi. En güzel kadınları mahcup edecek derecede şanlı bir güzellik seçerek Perviz'in ta yatak odasına kadar girdiği bile olmuştu. Perviz her şeyi bilirdi. Huzurundaki aşağılığın gerçek bir kadın değil Abdülehrimen olduğunu tabii ki o da bilmekteydi. Fakat mahlukun öyle esrarengiz bir cazibesi vardı ki Perviz, iğrenmesi bir yana koyulursa bir dereceye kadar ona mağlup olmakta bir lezzet duyardı.

Bir gün her zamanki gibi Abdülherimen ortalığı yine fesada buladı. Büyük kasabaların ortalarında açtığı mikrop kültürleri binlerce insanın ölmesine neden olmuştu. Hatta daha büyük kötülükler yaparak dünyanın altındaki ökülün de azıcık kuyruğunu

çekmiş, dehşetli zelzeleler meydana getirmişti. Yüzlerce insan öldü, yanardağlar meydana çıktı patladı. Abdülehrimen sanki bütün bunlar yetmezmiş gibi yeryüzünde ne kadar hükümdar, esir, siyasetçi varsa hepsini baştan çıkarıp akıllarını bulandırdı. Yeryüzünde emniyet kalmadı. Zor ve her yere yayılan bir hareketlenme başladı. Bundan istifade eden birtakım yenileşme taraftarları yerleşik inançlara bir saldırı düzenlediler. Böylece yeni yeni mezhepler ortaya çıktı. Kısacası kâinat dinler için yaşamaya uygun olmayan bir yer hâline geldi. Abdülherimen kendi akıl ve idrakinden nasibini almayan güç ve doğa kanunlarını da bozmanın yolunu buldu. Hayvanların zekasına nüfuz ederek onların âleminde de kargaşalar meydana getirdi. Rivayete göre cansız varlıklar bile bu lanetin fesatlarından nasibini almıştı. Garip yörelerde taş yığınları birbiri üzerine dökülerek çirkin görüntüler meydana gelmişti. Abdülherimen'in nüfuzuna, şanına yardağçılarının çokluğuna rağmen Perviz'in haşmetli dergâhında pek akıllı kimseler vardı. Vezirlerden biri efendilerinin bir defaya mahsus ve gelecekte bir adet olmamak üzere, hükümet meclisinde bu kararların görüşülmesini rica etti ve söze başladı:

-Yücelerin yücesi! Korkudan sığınılan! Seni ulu tahtından kaldırıp biz acizlerin divanına getirdiğimiz için son derece üzüntülüüz. Hepimiz hatamızın farkındayız. Cezamızı da sizin büyük yüce makamınızdan istirham ederiz. Meclisin dağılmasında lütfen bizim için gerekli olanı ferman buyurun. Fa-

kat bu dakikada bundan daha mühim bir mesele vardır ki sizi onun için buraya davet ettik. Ey huzuruyla bizi ihya eden adalet velisi! Dünya var oluşu ve bozuluşu hakikaten fesatla karıştı. Kötülük iyiliği yeniyor. Abdülherimen hiçbir rakibe, hiçbir teftişe tabi olmadan savaş alanının yazgısını karanlığa boğuyor. Senin adalet ve merhametin nerede kaldı? Cihanlar sana “hayırların kaynağı” diyor. Nasıl olur da sen bu lanetliyi bir emrinle bir fermanınla yokluk kuyusunda boğmazsın? Kulların senin kudret dolu adalet ve ihsanına inanıyor. Acaba şu ufak şeytanı rahat bırakmaktaki amacın nedir? Abdülherimen aşağı yukarı senin kadar iktidar sahibi görünüyor. Hatta dedikodulara bakılırsa o bazı mevzularda “Ben Perviz’den daha büyük bir kudrete sahibim!” diyormuş. Ey cihanın hâkimi! Ey hükümdarlar hükümdarı! Bağışlayan ve merhamet dolu olan! Kâinatın dizginlerini eline al! Kullarına şu kâinat denilen şey, adeta bir cehennem gibi kasvetli ve elem dolu geliyor. Serzenişler çoğaldı. Seni gözleri ile görmeyen kulların âdeta varlığından şüpheye düştüler. “Bizim Pervizimiz hayatta olsa asla bu haksızlıklara izin vermezdi,” diyorlar. Ey büyüklüğün hükümdarı! Senin hususi adaletin merhametin ve cömertliğin ile bu hâlin kabulü mümkün müdür? Sana şirk koşmasını izlemekten ne keyif alıyorsun! Yoksa sakın sen de onunla ortak mısın? Rivayete göre sen, zaman âleminde iktidarını menfaatine göre sürdürüyormuşsun da onun için

* Kevn ü fesad düşüncesinden bahsedilmektedir.

Ŗu mel'unun yaptıklarına itiraz etmiyormuŖsun. Biz ki senin koruduğun saltanatının hukuku, Ŗanının muhafazası ve uğurun için vezirlik mevkilerini kabul ettik. Bütün olan biteni sana tüm gerçekliği ile söylemek mecburiyetindeyiz. Eğer bu sadakatimiz ve kulluğumuzdan memnun olmazsan ferman yine senindir. Kimseye cevap vermekle mükellef değilsin. Fakat yine biz sana sadık olmaya devam ederiz. Ey, kullarının tek Rabbi! Hakikat sana söylediğimiz gibidir.

Perviz:

-Ey yüce vezirlerim! Söylediğiniz sözler doğrudur. Ben de sizin gibi dŖnyorum, sizin gibi davranmak istiyorum, çok haklısınız. Azıcık dŖnme kabiliyetine sahip olan tebaam' benim hususi adaletimden Ŗphe eder. Her gün aldığım haberler sizin söylediklerinizi teyit etmektedir. Ben bu gece dŖnr, sizin grŖlerinizi ciddiye alıp destekleyen bir hatt-ı hümayun** kaleme alır size gönderirim.

IV

Perviz gerçekten de sıkılmıŖtı. Bütün büyüklük ve dehŖeti aklına geldi. Sonsuz kudretini Abdülherimen'in yolsuzluklarına harcıyordu, gücünü kaybediyor gibi olmuŖtu. Onu da dŖnd. Haysiyetini, izzeti nefsinin vakarını... Bu iŖlerden zarar grmŖt.

* Yönetilenler.

** Ferman